

електронний журнал. 2023. № 4. С. 396-398. URL : http://www.lsej.org.ua/4_2023/97.pdf.

10. Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні: наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2022 р. № 274. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0274729-22#Text>.

11. Деякі питання організації роботи ОМС в умовах воєнного стану. Портал «Децентралізація». 2022. URL : <https://decentralization.ua/news/14666>.

12. Мірошник О. Місцеве самоврядування в умовах війни: підсумки за період від 24 лютого до 30 квітня. *Громадська мережа публічного права та адміністрації UPLAN*. 2022. URL : <https://uplan.org.ua/analytics/mistseve-samovriadiuvannia-v-umovakh-viiny-pidsumky-za-period-vid-24-liutoho-do-30-kvitnia/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-77>

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ВІЙСЬКОВИХ АДМІНІСТРАЦІЙ В УКРАЇНІ

Павчук Ігор Славійович

*адвокат, здобувач кафедри адміністративного
та конституційного права,
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна*

В правових умовах воєнного стану організація системи публічного адміністрування, яка існує зараз в Україні, базується на двох центрах публічної влади – військових адміністраціях (як різновиду місцевих державних адміністрацій) та місцевому самоврядуванні, і діалектично поєднує в собі дві протилежності: прагнення до абсолютизації влади й необхідність пошуку механізмів співпраці у процесі вирішення нагальних проблем розвитку територій. Першу особливість зумовлено різною (державною й муніципальною) природою названих центрів публічної влади та відсутністю належно виписаного механізму взаємодії та розподілу сфери впливу. Другу пов'язано з тим, що обидва центри

публічної влади є відповідальними перед місцевими жителями, і це примушує їх шукати певних форм і методів співпраці [7, с. 26-31].

На час воєнного стану Закон України «Про правовий режим воєнного стану» (далі – Закон України № 389-VII) тимчасово покладає на військові адміністрації повноваження інститутів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій [2].

Із введенням правового режиму воєнного стану Верховна Рада України прийняла законодавчі акти, які передбачали посилення ролі військових адміністрацій. Звісно, за рахунок обмеження демократичних процедур прийняття рішень, визначених саме за інститутами місцевого самоврядування. Зважаючи на потребу вчасного приймати рішення, такі дії законодавців видавалися виправданими.

Водночас, практичне застосування зазначеного Закону України № 389-VII породила низку суперечностей між його положеннями, положенням інших нормативно-правових актів та конституційними засадами здійснення повноважень інститутів місцевого самоврядування, що призводять до конфлікту повноважень [3, с. 11-24].

Не варто забувати, що на посади голів військових адміністрацій призначаються із системи органів державної виконавчої влади, повноваження органів місцевого самоврядування розмиваються та передаються начальникам військових адміністрацій. Таким чином спостерігається централізація влади та підміну місцевого самоврядування.

В основі Закону України № 389-VII закладено ідея посилення контрольних функцій військових адміністрацій за діяльністю легітимно сформованих органів місцевого самоврядування.

Недостатньо розробленими залишаються проблеми визначення моделі взаємодії інститутів місцевого самоврядування з військовими адміністраціями, військовим командуванням, керівництвом силових структур при організації територіальної оборони, запобіганні терористичній діяльності, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та при виконанні спільних завдань в інших кризових ситуаціях [4, с. 250-255].

Закону України № 389-VII містить перелік інститутів публічного адміністрування, діяльність яких в правових умовах воєнного стану не можуть бути припинені, серед яких не зазначено органи місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 10 Закону).

Водночас змістовний аналіз положень зазначеного Закону України № 389-VII свідчить про те, що він містить окремі положення (які, на нашу думку, потребують удосконалення, що, в тому числі, є предметом нашого дослідження), які не допускають знищення/припинення системи інститутів місцевого самоврядування, визначають гарантії її існування та визначають правові засади взаємодії військових адміністрацій та

органи місцевого самоврядування як суб'єкти публічного адміністрування в правових умовах воєнного стану.

Такими положеннями, на нашу думку є зокрема наступні.

Преамбула Закону України № 389-VII, згідно якої зазначений закон визначає правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану.

Згідно визначення поняття воєнний стан, це особливий правовий режим, що передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування відповідних повноважень.

В указі Президента України про введення воєнного стану зокрема зазначаються завдання військового командування, військових адміністрацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного стану (*ст. 6 Закону України № 389-VII*).

Згідно ч. 2 ст. 9 Закону України № 389-VII, в умовах воєнного стану Кабінет Міністрів України, інші органи державної влади, військове командування, військові адміністрації, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування здійснюють повноваження, надані їм Конституцією України, цим та іншими законами України.

Під час проведення мобілізації та в умовах дії правового режиму воєнного стану в межах адміністративно-територіальної одиниці обласними військовими адміністраціями (*в разі утворення*) координується та спрямовується діяльність органів та підрозділів, що входять до системи поліції, Служби безпеки України, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, закладів охорони здоров'я стосовно виконання заходів мобілізації (*ч. 1 ст. 15 Закону України № 389-VII*).

Військові адміністрації населених пунктів на відповідній території здійснюють повноваження із: взаємодії з органами державної влади, іншими державними органами, силами оборони і силами безпеки, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями, надання їм і одержання від них в установленому законодавством порядку інформації, документів і матеріалів, необхідних для виконання повноважень з питань мобілізації та демобілізації (*22¹ ч. 2 ст. 15 Закону України № 389-VII*).

Військові адміністрації населених пунктів здійснюють делеговані повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законами України (*ч. 2 ст. 15 Закону*).

Органи державної влади України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, громадські об'єднання, а також громадяни зобов'язані сприяти діяльності військового командування та військових адміністрацій у запровадженні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану на відповідній території (ст. 17 Закону України № 389-VII) [2].

Перші місяці війни стали справжнім випробовуванням для органів місцевого самоврядування. Поки центральна влада перебудовувалася для забезпечення функціонування держави в умовах воєнного стану, а ЗСУ давали відсіч загарбникам, життєдіяльність країни великою мірою підтримувалася саме завдяки самоорганізованості територіальних громад. Вони виконували велику частку завдань у гуманітарній сфері, організовували захист країни в системі територіальної оборони. Громади, на території яких не відбувалися бойові дії, приймали внутрішньо переміщених осіб, надавали їм послуги належної якості. Водночас ця самоорганізація ґрунтувалася на власних, обмежених ресурсах [5, с. 98-109].

Особливої актуальності питання спроможності територіальних громад набуває в умовах воєнного стану. Сьогодні вкрай важливо налагодити ефективну взаємодію між органами державної влади та місцевим самоврядуванням з урахуванням принципу субсидіарності. Саме тому, безумовним пріоритетом сьогодення стає визначення першочергових завдань, які мають покладатися на інститути місцевого самоврядування, задля того, щоб, з одного боку, забезпечити їх максимальну ефективність в публічному адмініструванні ресурсним потенціалом відповідних територіальних територій, а з іншого, налагодити координацію діяльності всіх владних інституцій з метою своєчасного забезпечення нагальних потреб фронту та відновлення економіки [6, с. 222-226].

Конституція України не передбачає ситуації, коли повноваження органів місцевого самоврядування, їх виконавчих органів припиняються взагалі. Фактично та юридично не передбачений механізм припинення повноважень місцевого самоврядування. Відсутній механізм розпуску представницького органу місцевого самоврядування, коли депутати з будь-яких причин не виконують свої повноваження, надані їм виборцями та законом.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України* від 23.07.1996, № 30.
2. Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VII «Про правовий режим воєнного стану». *Урядовий кур'єр* від 10.06.2015. № 102.

3. Арсентьева О.С. Військові адміністрації як механізм управління територіями в умовах збройної агресії (Луганська область). *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2022. № 2. С. 11-24.

4. Єфімов Г.В. Воєнна організація держави: проблеми становлення та розвитку, термінологічний аспект. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних сил*. 2013. Вип. 2. С. 250-255.

5. Канєва Т. Бюджетна політика держави в умовах воєнного стану. *Scientia Fructuosa*. 2022. № 4. С. 98-109.

6. Павлович-Сенета Я.П. Адміністративно-правові передумови для економічного розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 222-226.

7. Торохтій Ю.З. Форми і методи взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. *Право і Безпека*. 2004. Т. 3, № 1. С. 26-31.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-78>

ПРАВОВІ ОСНОВИ НАДАННЯ ЦИФРОВИХ ПОСЛУГ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Проданюк Назар Богданович

*аспірант кафедри теорії права та прав людини,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Виклики впровадження цифрових технологій охоплюють не лише технічні чи економічні аспекти, але й правові, адже швидкий перехід до цифрової форми надання державних послуг, управління, бізнесу та комунікацій супроводжується новими юридичними ризиками. Зважаючи на твердження М. Білецької про важливість правового захисту персональних даних у цифрових сервісах, а також думки Н. Подольчак щодо недостатньої інтернет-інфраструктури як перешкоди для цифровізації України, виникає ключове питання: яким чином слід удосконалити правові механізми надання цифрових послуг в Україні, щоб забезпечити ефективну трансформацію державного управління з урахуванням міжнародного досвіду? Зокрема, які саме нормативно-правові інструменти можуть бути найефективнішими для підвищення прозорості, зменшення ризиків корупції та забезпечення безпеки електронних державних сервісів? Як ці інструменти можна адаптувати до специфічних національних викликів, зокрема умов воєнного часу, для